

En de winnaar is: de ‘en-theorie’

Afgelopen week heb ik het voorrecht gehad aanwezig te mogen zijn op de conferentie van de conservatieve partij in Blackpool. Een bijzonder evenement, waarbij enkele duizenden leden, belangenbehartigers, mediavertegenwoordigers en gasten door elkaar heen krioelden in een complex van hotels en conferentieoord. Ik ging naar de conferentie in de verwachting dat het een wat angstig gebeuren zou zijn, met veel geforceerd optimisme. Gordon Brown stond, naar bijna iedereen dacht, op het punt een verkiezing aan te kondigen. Het voorrecht om zelf het moment om een verkiezing aan te kondigen is een van de grootste wapens van een zittende prime minister en met een voorsprong van meer dan 10% in de peilingen dachten velen dat Brown gek zou zijn om geen verkiezingen uit te schrijven. De in de week daarvoor gehouden conferentie van Labour had de voorsprong van Brown nog verder vergroot. De media gaven het beeld dat de conservatieven verdeeld waren, met David Cameron als een lichtgewicht die er niet in slaagde om de partij naar het centrum van het politieke spectrum terug moest brengen. Hij zou de ‘speech van zijn leven’ moeten houden om ook maar een beetje in de buurt van Brown te kunnen blijven.

Speech van zijn leven

Of het de speech van zijn leven was, weet ik niet – hij is nog maar net 40. Het was, zeker voor degene die er bij waren wel een meesterlijke speech. Het was een toespraak die geen toespraak was, maar waarbij wel iemand je toe sprak. Met de kracht van een Brits understatement richtte Cameron het woord tot ons en ging losjes, zonder papier of andere hulpmiddelen, het gesprek met ons aan. Zonder ook maar iets te laten merken van de druk op zijn schouders, sprak hij ons op milde toon toe: ‘it might be messy, but it will be me’. Zelfs Labour behandelde hij regelmatig mild: ‘we mogen dan kritiek op ze hebben, maar tenzij wij begrijpen wat ze verkeerd hebben gedaan, zullen wij dezelfde fouten maken’. Hier was iemand in gesprek met jou, de luisteraar, over datgene wat je aangaat, in het klein en in het groot. Dat is vreselijk moeilijk om goed te doen, maar als het lukt is er niets krachtiger dan dat. Hoe dan ook, het effect is in ieder geval dat Brown af heeft gezien van het idee om verkiezingen te houden. Daarmee heeft hij een nederlaag geleden die hem nog lang zal achtervolgen.

Lof

Met alle lof voor de speech, het is te simpel om te zeggen dat dit de enige basis is voor het succes. Dit was geen angstige congres, dit was het feestje van een partij die er zin in had. Wat ook hielp is dat ze veel werk aan het maken zijn van een inhoudelijke partijdiscussie. De conservatieven hebben hun laatste verkiezingen verloren omdat, als het er op aan kwam, ze meer vertrouwen hadden in hun reclamebureaus dan in hun boodschap. Dat is nu eindelijk aan het veranderen. En daarmee kom ik op een reden die tot niet toe niet is opgepakt in Nederland, maar wel cruciaal is: de ‘en-theorie’. Maar voordat ik daar op in ga, eerst nog een paar andere observaties.

Labour failliet

Het Britse kiesstelsel, met haar twee dominante partijen, verhult dat de kiezers daar net zo zwevend en gefragmenteerd zijn als hier. Hoewel Labour nu al vele jaren aan de macht is, kan je niet zeggen dat daarmee ‘links’ aan de macht is. De ‘derde weg’ van Blair heeft er voor gezorgd dat ze de kiezers in het midden weten te vinden. Brown gaat verder op die weg door in zijn eigen speech voorstellen te doen die in elk politiek spectrum eerder op rechts dan op links te vinden zijn. Ondertussen is in zijn thuisbasis, Schotland, de SNP, een afsplitsing van Labour, inmiddels groter dan Labour zelf. Klassiek links, traditioneel vertegenwoordigd door de vakbonden, heeft een meer dan gespannen relatie met de partij. Daarbij hebben we het over een partij die bijna geen leden meer heeft. In Engeland is bij de laatste lokale verkiezingen niet alleen het grootste deel van het kader weggevaagd, het bleek hier en daar zelfs niet mogelijk om kandidaten te vinden. De partij regeert, maar lijkt feitelijk failliet.

Conservatieve stromingen

De conservatieven waren failliet en mogen nu een doorstart maken. Dat de conservatieven verdeeld zijn is al zo lang een gegeven dat niemand er meer van opkijkt. Dat ligt niet primair aan Europa. Inmiddels wordt de consensus om de rug naar het continent te keren in min of meerdere mate breed

gedeeld. Dat zorgt er ook voor dat UKIP, een Wilders-achtige afsplitsing, geen echte voet aan de grond krijgt. Wel speelt er een heftige discussie over de vraag of je de kiezer vooral via belastingverlagingen, immigratie en veiligheidsthema's raakt, of via meer sociale wegen. Die laatste stroming is minder bekend, maar moet historisch niet worden onderschat en heeft uitgesproken christen-democratische trekken. David Cameron heeft het politieke midden op proberen te zoeken door zich te profileren op het thema duurzaamheid, maar die benadering bleek deze zomer te smal om de spanning te kunnen verbergen. Na twee jaar lang voor te hebben gelegen in de peilingen, draaide dat deze zomer om. De peilingen gaven de nieuwe premier Brown een grote voorsprong. Cameron moest een succes maken van zijn speech.

De En-theorie

Cameron deed dat door zijn toon en door 'The And Theory' toe te passen. De even simpele als ware gedachte achter de 'en-theorie' is deze: je hoeft niet per se je kernboodschap te veranderen om die te kunnen moderniseren. Je kan dat ook bereiken door er nieuwe elementen aan toe te voegen. Cameron deed dat direct na zijn verkiezing tot leider door het thema duurzaamheid te verbinden met klassieke conservatieve uitgangspunten. Zijn kreet: **vote blue: go green**. Hij deed dat in Blackpool opnieuw door voortdurend verbindingen te leggen tussen klassieke waarden en moderne thema's. Dus: aandacht voor de woningproblematiek in de grote steden kan samengaan met maatregelen voor het platteland, een streng immigratiebeleid kan samengaan met waardering voor nieuwkomers, een vooruitstrevend sociaal beleid hoeft niet in strijd te zijn met strenge sancties, etc., etc.

Niet nieuw, wel anders

Voor Nederlandse begrippen is dat natuurlijk niet nieuw. Voor Britse begrippen, en zeker voor de partij van Thatcher, is het dat wel. Hij maakte de 'en-theorie' ook niet helemaal waar in zijn speech. Hij was fantastisch toen hij zei dat hij 'van veel kanten het advies had gekregen om niet over duurzaamheid te spreken. Dat doe ik echter toch, want dit is de uitdaging van ons generatie. Daar kan en wil ik niet omheen'. Vervolgens was hij echter veel minder concreet in de maatregelen dan hij op andere punten was. Dus hij heeft nog even te gaan. Maar daar gaat hij nu dan ook de tijd voor krijgen. De eerste echte confrontatie is echter heel duidelijk door hem en de 'en-theorie' gewonnen. Hier in Nederland kunnen we daar toch wat van leren. De paar Nederlanders die met mij in Blackpool waren zeiden dat de speech een hoog CDA-gehalte had en dat is meer dan toeval. Echter, ook de partijen aan de linker en rechter kant zouden wat voordeel kunnen hebben van wat meer 'en-theorie' en wat minder 'of-of-theorie'.

Peter Noordhoek